

UZASADNIENIE

W pozwie datowanym na dzień 19 lutego 2016 roku zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika W. M. (1) wniosła o ustalenie, że jest ona właścicielką nieruchomości o numerze geodezyjnym (...), o powierzchni 0,09 ha, położonej w obrębie wsi R. w gminie S. oraz o zasądzenie od pozwanych M. T., E. L. (1), J. D. na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, iż wedle wiedzy W. M. (1) właścicielami położonej w R. nieruchomości, z której wyodrębnione zostały działki o nr geodezyjnych (...), (...) i (...) byli jej rodzice E. i E. L. (2). W. M. (1) na podstawie spadkobrania po zmarłej matce – E. L. (3) jest właścicielką położonej w R. nieruchomości oznaczonej nr (...). Powódka nie posiada dokumentacji, ani też innych informacji pozwalających jej na ustalenie zmian w prawie własności nieruchomości objętej pozwem, oznaczonej nr geodezyjnym (...). Nieruchomość mogła zostać wywłaszczona na rzecz Skarbu Państwa, jak też wchodzić w skład spadku po E. i E. L. (3). Po śmierci spadkodawców prawo do nieruchomości uzurpował sobie brat powódki S. L., a po jego śmierci jego spadkobiercy – pozwane M. T., E. L. (1), J. D.. Powódka zwracała się do Starostwa Powiatowego w S. o wydanie z zasobu geodezyjnego i kartograficznego dokumentów dotyczących przedmiotowej nieruchomości, jednakże decyzją z dnia 18 czerwca 2015 roku Starosta (...) odmówił udzielenia informacji. Nieruchomość oznaczoną nr geodezyjnym (...) W. M. (1) nabyła wspólnie z mężem K. M., na podstawie umowy sprzedaży z dnia 17 grudnia 1981 roku.

W piśmie procesowym z dnia 6 czerwca 2017 roku strona powodowa podniosła, iż położona w R. nieruchomość o numerze geodezyjnym (...), o powierzchni 0,09 ha, powstała – stosownie do opinii uzupełniającej sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji Ł. K. z dnia 23 maja 2017 roku - w wyniku podziału nieruchomości oznaczonych nr (...), (...) i (...), pierwotnie należących do E. L. (3). Decyzja z dnia **23 lipca 1981 roku** (tj. w przedmiocie przejęcia na własność Państwa – za rentę i spłaty pieniężne - gospodarstwa rolnego stanowiącego własność E. L. (3), położonego we wsi R., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...), (...), (...), (...) i (...), o powierzchni ogólnej 12,91 ha) nie została doręczona poprzedniczce prawnej powódki, a tym samym nie była decyzją ostateczną. Zgodnie zaś z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 maja 2005 roku (sygn. III CK 565/04) decyzja administracyjna, będąca podstawą wpisu do księgi wieczystej, podlega kontroli sądu wtedy, gdy została wydana przez organ oczywiście niewłaściwy, bez jakiegokolwiek podstawy prawnej, a także z oczywistym naruszeniem administracyjnego prawa materialnego i przepisów kodeksu postępowania administracyjnego.

Pozwane M. T., E. L. (1) i J. D. na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2016 roku wniosły o oddalenie powództwa.

Pozwana J. D., działająca przez profesjonalnego pełnomocnika, w piśmie procesowym z dnia 2 września 2016 roku wniosła o oddalenie powództwa jako bezzasadnego i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Argumentując stanowisko nieruchomości położona w R., oznaczona nr (...), o powierzchni 0,49 ha, zgodnie z aktem własności ziemi nr PBG.OU(...), stanowiła własność S. L.. Posadowiona na nieruchomości stodoła wybudowana została przez S. L., który to na jej budowę uzyskał pozwolenie z Wydziału Budownictwa Urbanistyki i Architektury Powiatowego Prezydium Rady Narodowej w S.. Po odnowieniu operatu ewidencji gruntów dokonanego w 1979 roku nieruchomość oznaczona została nr ewidencyjnym (...). Następnie, w wyniku wymiany gruntów położonych we wsiach R. i J., zatwierdzonej decyzją Wojewody B. z dnia 28 września 1981 roku nr (...) w zamian za powyższą nieruchomość wydzielono ekwiwalent zamienny w postaci m.in. nieruchomości oznaczonej nr (...), o pow. 0,09 ha. Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 30 września 2003 roku wydanym w sprawie oznaczonej sygn. akt I Ns (...) stwierdził, iż spadek po S. L. na podstawie ustawy nabyła żona H. L. oraz córki M. T., E. L. (1), J. D. po 1/4 części każda z nich. W chwili obecnej nieruchomość użytkuje M. T..

Sąd ustalił, co następuje:

Naczelnik Powiatu w S. aktami własności ziemi z dnia 19 czerwca 1974 roku o nr PBG.OU(...) i PBG.OU(...) stwierdził, iż z dniem 4 listopada 1971 roku, na podstawie przepisów z art. 1 ust. 1 i 2, ar. 5 i art. 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250 z późn. zm.), S. L. z mocy samego prawa

nabył prawo własności nieruchomości rolnej położonych we wsi R., oznaczonej wówczas w ewidencji gruntów jako działka o nr geodezyjnych (...), o pow. 5,535 ha, natomiast E. L. (3) nabyła prawo własności nieruchomości rolnych położonych we wsi R., oznaczonych wówczas w ewidencji gruntów jako działki o nr geodezyjnych (...) i (...), o łącznej pow. 7,115 ha (k. 106-107). Na wniosek E. L. (3), decyzją Naczelnika Gminy w S. z dnia 15 stycznia 1976 roku nr PBG.OU(...) postępowanie w sprawie uregulowania własności nieruchomości położonych we wsi R., oznaczonych jako działki nr (...), co do których własność uregulowano powyższymi aktami własności ziemi z dnia 19 czerwca 1974 roku o nr PBG.OU(...) i PBG.OU(...) zostało wznowione i jednocześnie uchylone zostały powyższe akty własności ziemi (k. 108).

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy, z udziałem stron E. L. (3) i S. L., Naczelnik Gminy S. aktami własności ziemi **z dnia 30 stycznia 1976 roku** o nr PBG.OU(...) i PBG.OU(...) stwierdził, iż z dniem 4 listopada 1971 roku, na podstawie przepisów z art. 1 ust. 1 i 2, art. 5 i art. 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250 z późn. zm.), S. L. nabył z mocy samego prawa prawo własności nieruchomości rolnej położonych we wsi R., oznaczonej wówczas w ewidencji gruntów jako działka o nr geodezyjnych (...), o pow. 0,490 ha, natomiast E. L. (3) - prawo własności nieruchomości rolnych położonych we wsi R., oznaczonych wówczas w ewidencji gruntów jako działki o nr geodezyjnych (...), (...) i (...), o łącznej pow. 12,160 ha. Powyższe decyzje stały się ostateczne z dniem 9 lutego 1976 roku (k. 110-111, 131).

W wyniku odnowienia operatu ewidencji gruntów dokonanego **w 1979 roku** nieruchomość wskazana w akcie własności ziemi nr PBG.OU(...) jako stanowiąca własność S. L., oznaczona nr (...), o powierzchni 0,49 ha, otrzymała nr ewidencyjny (...), nieruchomość wskazana w akcie własności ziemi PBG.OU(...) jako stanowiąca własność E. L. (3), oznaczona nr geodezyjnym (...), otrzymała nr geodezyjny (...), natomiast oznaczone nr geodezyjnymi (...) i (...), zostały połączone i oznaczone nr geodezyjnym (...), a następnie, w tym samym roku, podzielone na nieruchomości oznaczone nr geodezyjnymi (...) (...), (...) i (...) (wypis z rejestru gruntów k. 105, opinia biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii Ł. K. k. 246-248).

Naczelnik Gminy w S. decyzją **z dnia 27 kwietnia 1978 roku** z urzędu **orzekł** - na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne oraz art. 77 ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin - **przejęcie** na własność Państwa gospodarstwa rolnego należącego do E. L. (3), położonego we wsi R. i W., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...) i (...) (**po odnowieniu operatu nr (...)**), o powierzchni ogólnej 7,67 ha, przy czym z przejęcia wyłączone zostały zabudowania w postaci domu, stodoły i obory, posadowione na nieruchomości oznaczonej nr (...) wraz z obszarem gruntu niezbędnym dla korzystania z tych budynków. E. L. (3) przysługiwało przy tym prawo do bezpłatnego używania gruntu o powierzchni 0,30 ha. Na powyższej decyzji stwierdzono, iż stała się ona ostateczna z dniem 11 maja 1978 roku (k. 183 – 184). Z tytułu dokonanego w dniu 27 kwietnia 1978 roku przekazania gospodarstwa rolnego Państwu przyznano E. L. (3) - na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin oraz przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie – uprawnienie do świadczeń emerytalnych od dnia 11 maja 1978 roku (daty uprawomocnienia decyzji z dnia 27 kwietnia 1978 roku) i świadczenia te przysługiwały jej do końca miesiąca jej śmierci, tj. do dnia do dnia 31 marca 1991 roku (decyzja k. 188, informacja z KRUS k. 370). Powyższa decyzja Naczelnika Gminy w S. z dnia 27 kwietnia 1978 roku nr (...) w sprawie przejęcia gospodarstwa rolnego w zamian za świadczenia emerytalne następnie została **uchylona decyzją Naczelnika Gminy S. z dnia 20 lipca 1981 roku nr (...)**, albowiem okazało się po przejęciu gospodarstwa rolnego, że E. L. (3) była właścicielką gospodarstwa rolnego o większej powierzchni, aniżeli wskazana w decyzji (k. 189). Następnie decyzją z dnia **23 lipca 1981 roku** Naczelnik Gminy S. na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne oraz art. 77 ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin przejął z urzędu na własność Państwa gospodarstwo rolne położone we wsi R., składające się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...), (...), (...), (...) i (...), o powierzchni ogólnej 12,91 ha, stanowiące własność E. L. (3), z

wylączeniem posadowionych na nieruchomości oznaczonej nr (...) domu, stodoły i obory. Powyższa decyzja nie posiada informacji o stwierdzeniu jej ostateczności (k. 190 – 191).

Decyzją Wojewody B. z **dnia 30 czerwca 1981 roku** nr (...), na podstawie art. 2 i 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1968 roku o scaleniu i wymianie gruntów podjęto z urzędu postępowanie w sprawie wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J., gmina S., w odniesieniu m. in. do nieruchomości położonej we wsi R., oznaczonej nr ewidencyjnym (...), o pow. 5,04 ha, należącej do E. L. (3) oraz nieruchomości położonej we wsi R., oznaczonej nr ewidencyjnym (...), o pow. 0,49 ha, należącej do S. L. (k. 115 – 116, 404 - 405). Powyższa decyzja została **doręczona E. L. (3)** (k. 406) oraz S. L. (k. 407) **w dniu 13 lipca 1981 roku**. E. L. (3) w powyższym postępowaniu administracyjnym czynnie uczestniczyła, w dniu 31 lipca 1981 roku do kwestionariusza życzeń i oświadczeń zgłosiła wniosek o wydzielenie blisko jej domu działki o pow. 0,30 ha (k. 418). Decyzją z dnia 28 września 1981 roku nr (...) Wojewoda B. zatwierdził projekt wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J., gmina S., w odniesieniu do gospodarstw wyszczególnionych decyzją z dnia 30 czerwca 1981 roku nr (...), opracowany na mapie obszaru wymiany oraz wykazany w rejestrze szacunku porównawczego gruntów po wymianie przez geodetę Wojewódzkiego Biura Geodezji i terenów Rolnych w B.. Stosownie do powyższego rejestru S. L. w zamian za położoną w R. nieruchomość oznaczoną nr (...), o pow. 0,49 ha otrzymał ekwiwalent w postaci nieruchomości położonych we wsi R., oznaczonych nr ewidencyjnymi (...) o pow. 0,09 ha oraz (...) o pow. 0,42 ha (k. 114, 117-118, 400, 419, 431-436). Przyznana S. L. nieruchomość położona we wsi R., oznaczona nr (...) o pow. 0,09 ha wydzielona została z nieruchomości oznaczonych przed dokonaniem wymiany nr geodezyjnymi (...), (...) i (...). Powyższą decyzję S. L. otrzymał w dniu 5 października 1981 roku (k. 422), natomiast E. L. (3) w dniu **6 października 1981 roku** (k. 421).

Spadek po E. L. (3), córce W. i M., zmarłej dnia 11 marca 1991 roku w R., nabyła na podstawie testamentu z dnia 10 lutego 1990 roku w całości - stosownie do postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 17 lutego 1996 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns (...) - córka spadkodawczyni W. M. (2) (k. 6). Natomiast spadek po S. L., synu E. i E., zmarłym dnia 5 marca 1997 roku na podstawie ustawy nabyły żona H. L. oraz dzieci M. T., E. L. (1), J. D. po ¼ części każda z nich (postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 września 2003 roku o sygn. akt I Ns (...), k. 132).

W chwili obecnej nieruchomość położona w obrębie wsi R. w gminie S., oznaczona nr geodezyjnym (...), o powierzchni 0,09 ha, znajduje się we władaniu pozwanych M. T., E. L. (1), J. D. (wypis z rejestru gruntów k. 105, polisy ubezpieczenia budynków k. 134 – 138, zeznania świadków C. D. k. 122, M. M. k. 122, T. B. k. 200, H. M. 200 – 201, W. L. k. 231, zeznania przesłuchanych w charakterze stron W. M. (1) k. 379v, E. L. (1) k. 380, M. T. k. 380- 380v oraz J. D. k. 380v).

Starosta (...) decyzją z dnia 18 czerwca 2015 roku nr (...) odmówił W. M. (1) wydania kopii dokumentacji dotyczącej nieruchomości położonej we wsi R., oznaczonej nr ewidencyjnym (...) oraz udzielenia informacji odnośnie stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości, wskazując, iż nieruchomość nie stanowi własności W. M. (2), a jednocześnie wnioskodawczyni nie wykazała interesu prawnego do żądania przedmiotowych informacji (odpis decyzji k. 15-16).

Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do dyspozycji art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis ten został zamieszczony w kodeksie postępowania cywilnego, jednakże ma charakter materialnoprawny - stanowi podstawę dochodzenia roszczenia o ustalenie prawa lub stosunku prawnego. Warunkiem koniecznym powództwa o ustalenie jest istnienie po stronie powodowej interesu prawnego w ustaleniu konkretnego stosunku prawnego lub prawa. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, iż interes prawny w rozumieniu powyższego przepisu to obiektywna potrzeba prawna uzyskania wyroku odpowiedniej treści, występująca w przypadku rzeczywistego naruszenia albo zagrożenia naruszenia określonej sfery prawnej. Interes prawny występuje zatem wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 r., III AUa 1518/05,

LEX nr 257445). Z kolei brak interesu prawnego jako przesłanki powództwa z art. 189 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy strona nie ma jakiegokolwiek potrzeby ustalania stosunku prawnego lub prawa, gdyż jego sfera prawna nie została ani naruszona, ani zagrożona przez pozwanego (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CKN 833/00). Stwierdzenie braku istnienia interesu prawnego może nastąpić dopiero na etapie merytorycznego rozpatrywania sprawy i brak ten powoduje konieczność oddalenia powództwa.

W niniejszej sprawie strona powodowa interes prawny W. M. (1) w ustaleniu prawa własności do położonej w obrębie wsi R. w gminie S. nieruchomości o numerze geodezyjnym (...) wywodziła z niepewności stanu prawnego nieruchomości i – wobec decyzji Starosty (...) z dnia 18 czerwca 2015 roku nr (...) odmawiającej wydania powódce kopii dokumentacji oraz udzielenia informacji odnośnie stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości. Decydujące dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało zatem ustalenie, czy takie prawo własności powódce – na dzień orzekania w niniejszej sprawie – przysługuje. Podstawy do ustalenia istnienia takiego uprawnienia nie mogły stanowić wewnętrzne przekonania przesłuchanych w charakterze strony W. M. (1) (k. 379v), E. L. (1) (k. 380), M. T. (k. 380-380v) oraz J. D. (k. 380v) oraz świadków C. D. (k. 122) i M. M. (k. 122), T. B. (k. 200), H. M. (200 – 201), W. L. (k. 231), w szczególności oparte na nieformalnych ustaleniach rodzinnych co do sposobu dziedziczenia nieruchomości.

Rozstrzygając o zasadności powództwa w pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie był władny orzekać w przedmiocie istnienia i skuteczności decyzji Naczelnika Gminy w S. z dnia 27 kwietnia 1978 roku w o przejęciu na własność Państwa należącego do E. L. (3) gospodarstwa rolnego, położonego we wsi R. i W., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...) i (...), z dnia 20 lipca 1981 roku w zakresie uchylenia powyższej decyzji oraz z dnia 23 lipca 1981 roku o przejęciu na własność Państwa należącego do E. L. (3) gospodarstwa rolnego położonego we wsi R., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...), (...), (...), (...) i (...), o powierzchni ogólnej 12,91 ha, stanowiącego własność E. L. (3), ani tym bardziej decyzji Wojewody B. z dnia 28 września 1981 roku nr (...), zatwierdzającej projekt wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J., opracowaną na mapie obszaru wymiany oraz wykazany w rejestrze szacunku porównawczego gruntów po wymianie przez geodetę Wojewódzkiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w B..

Z ustanowionej w art. 10 Konstytucji RP ustrojowej zasady podziału i równowagi władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej oraz statuowanej w art. 7 Konstytucji RP zasady działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa wynika dyrektywa respektowania przez sądy kompetencji organów administracji publicznej. Przepisy określające zakres kompetencji i właściwość różnych organów państwowych mają charakter bezwzględnie obowiązujący i muszą być przez każdy organ przestrzegane z urzędu w każdym stanie sprawy. Stosownie do art. 184 Konstytucji RP kontrolę działalności administracji publicznej sprawują, w zakresie określonym w ustawie, Naczelny Sąd Administracyjny oraz inne sądy administracyjne. Do ich kompetencji należy rozstrzygnięcie o zgodności decyzji i innych aktów prawnych z prawem. Zgodnie z art. 16 § 1 - 3 kodeksu postępowania administracyjnego decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne. Uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie lub ustawach szczególnych. Decyzje mogą być zaskarżane do sądu administracyjnego z powodu ich niezgodności z prawem, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych ustawach. Decyzje ostateczne, których nie można zaskarżyć do sądu, są prawomocne. Sądy powszechne są zatem co do zasady związane decyzją administracyjną. Tym samym sąd powszechny, nie posiadający ustawowej kompetencji do zniesienia obowiązywania decyzji administracyjnej, musi uznawać decyzję administracyjną ostateczną, mającą wszystkie formalnoprocesowe cechy decyzji, za wiążącą i ważną dopóki nie zostanie ona w sposób wiążący uchylona przez kompetentny organ administracji lub sąd administracyjny z powodu jej nielegalności lub nieważności (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2007 roku, III CZP 46/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 roku, II CSK 326/11, Lex nr 1131123, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2012 roku, V CSK 51/11). Sąd powszechny uprawniony jest jednak do odmowy stosowania decyzji administracyjnej wydanej przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiegokolwiek procedury, oraz decyzji nie popisananej. Takie wadliwości decyzji nie posiadającej cech jej właściwych zbliżają ją do aktu nieistniejącego (actus nullus), który pozbawiony jest skuteczności w zakresie stosunków cywilnoprawnych.

Decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miały skutki podjętego na mocy decyzji Wojewody B. z dnia 30 czerwca 1981 roku nr (...), na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1968 roku o scaleniu i wymianie gruntów (Dz. U. 1968.3.13 ze zm.), postępowania w przedmiocie wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J.. Zgodnie z art. 2 i art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1968 roku o scaleniu i wymianie gruntów w przypadku, gdy dla racjonalnego ukształtowania gruntów należących do jednostek gospodarki uspołecznionej zachodziła konieczność zmiany położenia tych gruntów, przeprowadzona mogła zostać z urzędu ich wymiana na grunty indywidualne gospodarstw rolnych. Stosownie natomiast do art. 3 ust. 1 powyższej ustawy uczestnik postępowania - właściciel lub samoistny posiadacz - w wyniku postępowania wymiennego w zamian za grunty objęte wymianą otrzymywał grunty w zasadzie o równej wartości szacunkowej. Likwidacja poprzedniego stanu prawnego nieruchomości objętych postępowaniem dokonywała się w ten sposób, że służebności gruntowe ciężące na gruntach poddanych wymianie jeżeli utraciły dla nieruchomości władnącej wszelkie znaczenie (art. 9 ustawy o scalaniu i wymianie gruntów) ulegały zniesieniu bez odszkodowania, inne obciążenia, wpisane do ksiąg wieczystych, podlegały przeniesieniu na grunty wydzielone w wyniku wymiany (art. 16 ust. 2 ustawy o scalaniu i wymianie gruntów), natomiast księgi wieczyste istniejące dla nieruchomości objętych scaleniem traciły moc i podlegały zamknięciu z chwilą wydania decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia lub wymiany gruntów (art. 24 ustawy o scalaniu i wymianie gruntów w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 1960 r. o utracie mocy prawnej niektórych ksiąg wieczystych, Dz.U. z 1960 r. Nr 11, poz. 67 ze zm.).

Decyzja zatwierdzająca projekt wymiany gruntów była decyzją administracyjną o charakterze ostatecznym (art. 12 ust. 1 ustawy o scalaniu i wymianie gruntów), a jej skutkiem konstytutywnym było powstanie nowych nieruchomości, o określonych granicach i powierzchni. Właściciele gruntów objętych wymianą, których prawa nie zostało ujawnione w powyższym postępowaniu administracyjnym, nie mogą podważać skuteczności wydanej decyzji w zakresie powstania nowych nieruchomości na drodze postępowania cywilnego, albowiem w tym zakresie sąd powszechny jest związany wydaną decyzją administracyjną. Z punktu widzenia stosunków własnościowych decyzja zatwierdzająca projekt wymiany gruntów miała charakter wyłącznie deklaratoryjny, nie naruszała praw dotychczasowych właścicieli gruntów i nie kreowała ona prawa własności do gruntów po stronie tych uczestników postępowania, którzy uprzednio nie byli właścicielami gruntów objętych postępowaniem wymiennym. W wyniku postępowania w przedmiocie wymiany gruntów **właściciele nieruchomości objętej wymianą stawali się właścicielami nieruchomości ekwiwalentnej w stosunku odpowiadającym wartości ich gruntów objętych wymianą do wartości całości, bez względu na to, kogo wymieniono w decyzji o zatwierdzeniu projektu wymiany** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1978 r. w sprawie III CRN 240/78). Wraz z zakończeniem postępowania w przedmiocie wymiany gruntów wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J. w 1981 roku dotychczasowe uprawnienia właścicielskie do nieruchomości oznaczonych uprzednio numerami geodezyjnymi (...) przestały istnieć, albowiem takie nieruchomości już nie istniały. Właścicielowi gruntu objętego postępowaniem wymiennym przeprowadzonym na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1968 r. o scaleniu i wymianie gruntów (Dz.U. Nr 3, poz. 13), który w decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia nie otrzymał w zamian za grunty posiadane przed scaleniem innego gruntu, **nie przysługiwało prawo do nieruchomości, w której skład wszedł grunt należący do niego przed scaleniem** (por. uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 16/13, Legalis 644686), a tym samym W. M. (1) prawa takiego nie mogła nabyć w drodze spadkobrania. Odmienne stanowisko nie tylko podważałoby stabilność nowego podziału gruntów, ale również naruszałoby interesy i prawo własności pozostałych uczestników postępowania administracyjnego, którym przydzielono grunty takich właścicieli – w tym S. L. i jego następców prawnych, albowiem poprzednik prawny pozwanych nieruchomości objętą powyższym powództwem uzyskał jako ekwiwalent należący do niego nieruchomości położonej w R., przed wymianą gruntów oznaczonej nr ewidencyjnym (...). Podkreślić przy tym należy, iż nawet brak udziału właściciela nieruchomości objętej wymianą gruntów w postępowaniu wymiennym nie stanowiłby okoliczności, która podważałaby skutki przeprowadzonego postępowania administracyjnego w tym przedmiocie. Ustawa z dnia 24 stycznia 1968 roku o scaleniu i wymianie gruntów w art. 10 wprost przewidywała prowadzenie postępowania wymiennego nie tylko z udziałem właściciela, ale i równorzędnie - z udziałem posiadacza samoistnego, przy wykorzystaniu, dla ustalenia stanu własności i posiadania, danych z ewidencji gruntów. W chwili wydawania decyzji w przedmiocie zatwierdzenia projektu wymiany gruntów,

wedle danych z ewidencji gruntów, znajdowały się we władaniu Skarbu Państwa. Tym niemniej w przedmiotowej sprawie wątpliwości nie budziło, iż poprzedniczka prawna powódki – E. L. (3), w postępowaniu podjętym na mocy decyzji Wojewody B. z dnia 30 czerwca 1981 roku nr (...), obejmującym wymianę gruntów położonych na terenie wsi R. i J., uczestniczyła. W dniu 13 lipca 1981 roku doręczono jej decyzję Wojewody B. z dnia 30 czerwca 1981 roku nr (...), w przedmiocie podjęcia postępowania w zakresie wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J. (potwierdzenie doręczenia k. 406). E. L. (3) w toku prowadzonego postępowania administracyjnego - w dniu 31 lipca 1981 roku - zgłosiła wniosek do kwestionariusza życzeń i oświadczeń o wydzielenie blisko jej domu działki o pow. 0,30 ha (k. 418). Natomiast decyzję Wojewody B. z dnia 28 września 1981 roku nr (...), zatwierdzającą projekt wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J., opracowaną na mapie obszaru wymiany oraz wykazany w rejestrze szacunku porównawczego gruntów po wymianie przez geodetę Wojewódzkiego Biura Geodezji i terenów Rolnych w B. E. L. (3) otrzymała w dniu 6 października 1981 roku (potwierdzenie odbioru k. 421). Nie zachodziły zatem żadne podstawy faktyczne pozwalające na podważanie istnienia i skuteczności decyzji Wojewody B. z dnia 28 września 1981 roku nr (...), zatwierdzającej projekt wymiany gruntów położonych na terenie wsi R. i J., opracowany na mapie obszaru wymiany oraz wykazany w rejestrze szacunku porównawczego gruntów po wymianie przez geodetę Wojewódzkiego Biura Geodezji i terenów Rolnych w B.. Tym samym **uprawnienia właścicielskie do nieruchomości położonych w R., oznaczonych uprzednio (przed przeprowadzeniem postępowania wymiennego) numerami geodezyjnymi (...), bez względu na to czy przysługiwały Skarbowi Państwa – Państwowemu Funduszowi Ziemi, czy też ewentualnie E. L. (3), wraz z prawomocnością decyzji zatwierdzającej projekt wymiany wygasły i nie mogły przejść na spadkobierców E. L. (3)**. W ich miejsce podmiot posiadający wówczas uprawnienia właścicielskie do przedmiotowych nieruchomości uzyskał prawo własności lub współwłasności - w stosunku odpowiadającym wartości ich gruntów objętych wymianą do wartości całości – do nieruchomości ekwiwalentnych.

Wobec zatem nieprzysługiwania W. M. (1) uprawnień właścicielskich do nieruchomości położonej w obrębie wsi R. w gminie S., oznaczonej nr geodezyjnym (...), o powierzchni 0,09 ha, stanowiącej wraz z nieruchomością oznaczoną nr geodezyjnym (...) o pow. 0,42 ha, nieruchomości ekwiwalentne za nieruchomość położoną na terenie wsi R. i J. oznaczoną nr (...), o pow. 0,49 ha, powództwo o ustalenie istnienia takiego prawa podlegało oddaleniu w całości.

Sąd, wobec ustalonego braku uprawnień właścicielskich W. M. (1) do nieruchomości położonej w obrębie wsi R. w gminie S., oznaczonej nr geodezyjnym (...), o powierzchni 0,09 ha, na marginesie jedynie odniósł się do podnoszonego przez stronę powodową zarzutu nieistnienia decyzji Naczelnika Gminy w S. z dnia 27 kwietnia 1978 roku w o przejęciu na własność Państwa gospodarstwa rolnego, położonego we wsi R. i W., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...) i (...), z dnia 20 lipca 1981 roku w zakresie uchylecia powyższej decyzji oraz z dnia 23 lipca 1981 roku o przejęciu na własność Państwa gospodarstwa rolnego położonego we wsi R., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...), (...), (...), (...) i (...), o powierzchni ogólnej 12,91 ha – z uwagi na brak dowodów ich doręczenia stronie (E. L. (3)). Jak wskazano we wcześniejszej części uzasadnienia sąd powszechny nie posiada kompetencji do zniesienia obowiązywania decyzji administracyjnej, a uprawniony jest odmowy stosowania decyzji administracyjnej, jedynie wówczas, gdy decyzja ta z uwagi na brak cech jej właściwych (np. decyzja niepodpisana, wydana przez organ oczywiście niewłaściwy lub bez zachowania jakiejkolwiek procedury) zbliżona jest do aktu nieistniejącego (actus nullus). Naczelny Sad Administracyjny w wyroku z dnia 5 marca 2009 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I OSK 453/08 wskazał, iż niedopuszczalne jest uznawanie decyzji za akt nieistniejący w przypadku gdy decyzji administracyjnej co prawda nie doręczono stronie - albo z uwagi na upływ czasu nie sposób wykazać, że doręczenie miało miejsce – jednak decyzja, wobec doręczenia jej innemu podmiotowi, weszła do obrotu prawnego i zaczęła wywoływać rzeczywiste skutki prawne. W takich przypadkach strona, wobec pozbawienia jej możliwości udziału w postępowaniu, co do zasady ma prawo żądać wznowienia postępowania w sprawie na podstawie art. 145 § 1 pkt 4 k.p.a. W okolicznościach przedmiotowej sprawy decyzja Naczelnika Gminy w S. z dnia 27 kwietnia 1978 roku w o przejęciu na własność Państwa gospodarstwa rolnego, położonego we wsi R. i W., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...) i (...) oraz z dnia 23 lipca 1981 roku o przejęciu na własność Państwa gospodarstwa rolnego położonego we wsi R., składającego się z nieruchomości oznaczonych nr geodezyjnymi (...), (...), (...), (...) i (...), o powierzchni ogólnej 12,91 ha, niewątpliwie takie rzeczywiste skutki prawne wywołały. Z tytułu dokonanego w dniu

27 kwietnia 1978 roku przekazania gospodarstwa rolnego Państwu - na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin oraz przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie – przyznano E. L. (3) uprawnienie do świadczeń emerytalnych od dnia 11 maja 1978 roku i świadczenia te były jej wypłacane do chwili jej śmierci (decyzja k. 188, informacja z KRUS k. 370). Tym samym sąd powszechny nie był uprawniony do odmowy stosowania powyższych decyzji administracyjnych.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. - zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powódka W. M. (1) przegrała sprawę w całości, zatem to na niej ciążył obowiązek zwrotu kosztów procesu poniesionych przez pozwane M. T., E. L. (1) i J. D.. Na zasądzone od powódki na rzecz pozwanych solidarnie koszty procesu w wysokości 4 817,00 zł składało się wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej będącego radcą prawnym, ustalone, przy wartości przedmiotu sporu określonej na kwotę 22 300 zł, zgodnie z § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku - w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia pozwu, na kwotę 4 800,00 zł, powiększone o kwotę 17,00 zł z tytułu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Wartość przedmiotu sporu Sąd ustalił w oparciu o sporządzoną w tym celu, w wykonaniu postanowienia z dnia 14 marca 2016 roku (k. 18), opinię biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości M. S. (k. 36 – 55) na kwotę 22 300 zł.

Wydatki w niniejszej sprawie wyniosły **7 178,88 zł** i składały się wynagrodzenie biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości M. S. oraz zwrot poniesionych przez nią wydatków w związku ze sporządzeniem opinii w przedmiocie wartości nieruchomości w łącznej wysokości 1496,05 zł (k. 64) oraz wynagrodzenie biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii Ł. K., zwrot poniesionych przez niego wydatków i kosztów przejazdu w związku z sporządzonymi przez niego: opinią pisemną z dnia 29 grudnia 2016 roku, opiniami pisemnymi uzupełniającymi z dnia 27 lutego 2017 roku i z dnia 23 maja 2017 roku oraz opinią ustną z dnia 11 maja 2017 roku w łącznej wysokości 5 682,83 zł (k. 259, 297, 333, 347). Wydatki te pokryte zostały z zaliczki uiszczonej przez powódkę do kwoty 1 000 zł (k. 203). Wobec powyższego Sąd w pkt III sentencji wyroku, działając na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w zw. z art. 98 k.p.c. nakazał pobrać od powódki W. M. (1) na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w S. kwotę 6060,54 zł.

Sąd omyłkowo nie orzekł o brakującej części opłaty sądowej, ustalonej na kwotę 1 116 zł (k. 65), a uiszczonej przez stronę powodową jedynie do kwoty 50 zł.